

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

การพัฒนาการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรตามบทบาทการส่งเสริมเกษตรกร
ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

Performance Development According to the Agricultural Extension Roles of Agricultural Extensionist in Mae
Hong Son province

จรรย์อมล หรีจา (Janamon Reeja)¹ เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (Chalerm Sak Toomhirun)² จินดา ขลิบทอง (Jinda Khlibtong)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะทั่วไปและสภาพการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2) ศึกษาความสำคัญและการปฏิบัติงานตามบทบาทการส่งเสริมการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 3) ศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทการส่งเสริมการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร และ 4) เพื่อวิเคราะห์แนวทางการพัฒนานักวิชาการส่งเสริมการเกษตรตามบทบาทการส่งเสริม ประชากรที่ศึกษา คือ เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวนรวมทั้งหมด 130 ราย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เลือกเฉพาะเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรที่ดำรงตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร จำนวน 62 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ผลการวิจัยพบว่า 1) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ร้อยละ 53.2 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 38.21 ปี ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ สังกัดสำนักงานเกษตรจังหวัด โดยมีอายุราชการในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนเฉลี่ย 6.0 ปี จำนวนโครงการที่รับผิดชอบเฉลี่ย 3.34 โครงการ ร้อยละ 19.4 มีบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานในด้านผู้ถ่ายทอดความรู้ ร้อยละ 50.0 เข้าไปส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรให้กับเกษตรกรในพื้นที่เฉลี่ยระหว่าง 6-10 ครั้ง/เดือน และจำนวนหมู่บ้านที่รับผิดชอบในการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร เฉลี่ย 14.65 หมู่บ้าน 2) ศึกษาความสำคัญ และการปฏิบัติงานตามบทบาทการส่งเสริมการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ทั้ง 8 บทบาท พบว่า มี 2 บทบาท ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร คือ 2.1) บทบาทผู้ถ่ายทอดความรู้ มีระดับความสำคัญ ในระดับมาก และระดับการปฏิบัติงาน ในระดับมาก และ 2.2) บทบาทนักประชาสัมพันธ์ มีระดับความสำคัญ ในระดับมาก และระดับการปฏิบัติงาน ในระดับมาก ทั้งนี้หากส่งเสริมให้นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติตามบทบาททั้ง 2 บทบาท เพิ่มขึ้นแล้ว จะส่งผลให้การปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เพิ่มขึ้นร้อยละ 56.50 3) ปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทการส่งเสริมการเกษตร พบว่า ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทการส่งเสริม อยู่ในระดับปานกลาง โดยบทบาทที่มีปัญหามากที่สุด คือ บทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีปัญหา ในระดับมาก และ 4) แนวทางการพัฒนานักวิชาการส่งเสริมการเกษตรตามบทบาทการส่งเสริม ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาทักษะต่างๆ ให้กับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรตามบทบาทการส่งเสริมการเกษตรทั้ง 8 บทบาท โดยให้ความสำคัญกับบทบาทที่มีปัญหามากที่สุด คือ บทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลง บทบาทนักวิจัยและพัฒนา บทบาทนักประชาสัมพันธ์ บทบาทนักปฏิบัติ บทบาทนักจัดการองค์กร บทบาทครู/ผู้ถ่ายทอด บทบาทนักประสานงาน และบทบาทที่ปรึกษา ตามลำดับ

คำสำคัญ พัฒนาการปฏิบัติ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร บทบาทการส่งเสริมการเกษตร

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร) แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช may_jan_amon@hotmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช artoom@hotmail.com

³ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช arkjin@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to 1) study on the general characteristics and working conditions of the agricultural extensionist in Mae Hong Son province, 2) study on the importance and the performance of agricultural extension roles of the agricultural extensionist, 3) study on the problem and suggestion in the performance of agricultural extension roles of the agricultural extensionist, and 4) analyze the guideline to develop the agricultural extensionist according to agricultural extension roles. The population for this study was 130 staffs of Department of Agricultural Extension who works in Mae Hong Son province. The purposive sampling method was employed to select only the staffs of Department of Agricultural Extension who take a position of agricultural extensionist, whereby 62 agricultural extensionist was selected to be sample for this study. The statistics used were frequency, percentage, minimum, maximum, mean, and standard deviation and multiple regression analysis.

The results of the study found that 1) most of agricultural extensionists in Mae Hong Son province were female (53.2%) with an average age of 38.21 years old, most of them taking a position of agricultural extensionist at Mae Hong Son Provincial Agricultural Extension Office with the average years of service in Mae Hong Son province for 6.0 years, the average number of projects they responsible for were 3.34, 19.4% of them had performed the role of knowledge transferor, 50% of them had visited the farmer in the field for an average of 6 – 10 times/month and the average number of villages they responsible to perform extension work is 14.65, 2) the study on an importance and the performance of agricultural extension roles of the agricultural extensionist found that, out of 8 roles, there are 2 roles which affected to the performance of agricultural extensionist including (1) the role of knowledge transferor had highly importance level and highly performance level, and (2) the role of information disseminator had highly importance level and highly performance level, however, providing the agricultural extensionist to perform more on these 2 roles, will increase the performance of agricultural extensionist in Mae Hong Son province for 56.50%, 3) the study on the problem and suggestion in the performance of agricultural extension roles revealed that the problem in performing the agricultural extension roles was moderately whereby the most problematic was the role of change agent with highly level, and 4) the guideline to develop the agricultural extensionist according to agricultural extension roles suggested that the agricultural extensionist should be promoted and developed with various skills according to all 8 agricultural extension roles by prioritized from the problematic level of roles which are the role of change agent, the role of research and development, the role of information disseminator, the role of practitioner, the role of organizational manager, the role of knowledge transferor, the role of coordinator, the role of advisor respectively.

Keywords: Performance Development, Agricultural Extension Roles, Agricultural Extensionist

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11 The 11th STOU National Research Conference

บทนำ

การส่งเสริมการเกษตรจัดได้ว่าเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาภาคการเกษตรของประเทศไทย ด้วยงานส่งเสริมการเกษตรเป็นงานที่บริการความรู้ ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรและติดตามให้คำแนะนำช่วยเหลือเกษตรกรจนบรรลุผลสำเร็จ ขณะเดียวกันนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรยังมีหน้าที่รับฟังข้อมูล ปัญหาและอุปสรรค ในการประกอบอาชีพของเกษตรกรในพื้นที่ ดังนั้นนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรที่ดีจำเป็นต้องมีความรู้และความสามารถในการนำความรู้ ประสบการณ์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมถ่ายทอดสู่เกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรได้นำเอาความรู้ไปใช้ในการเพิ่ม ประสิทธิภาพในการผลิตทางการเกษตร และพัฒนาศักยภาพการทำการเกษตรของเกษตรกรให้ดีขึ้น รวมทั้งช่วยให้เกษตรกรมี รายได้และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อีกทั้งยังส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศมั่นคงยิ่งขึ้น

จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรทั้งในพื้นที่ราบและพื้นที่สูง ซึ่งต้องอาศัยการ แนะนำ และส่งเสริมจากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร เพื่อนำเอาความรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัย มาปรับใช้ในการทำเกษตร ทั้งนี้กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ให้กับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรได้ ปฏิบัติในงานส่งเสริมการเกษตร อันได้แก่ การเยี่ยมเยียนเกษตรกร การทำงานร่วมกับเกษตรกรผู้นำ การฝึกอบรม การชักจูงให้ เกิดการจัดตั้งกลุ่มสถาบันเกษตรกร และการช่วยเหลือให้คำแนะนำ ตามบทบาทการส่งเสริมเกษตรกร ซึ่งมี 8 บทบาท ที่สำคัญ คือ 1) บทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นการสร้างแรงบันดาลใจหรือการกระตุ้นทางปัญญาแก่เกษตรกร 2) บทบาทที่ปรึกษา เป็นบทบาทที่ช่วยรับฟัง แก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของเกษตรกร 3) บทบาทครู/ผู้ถ่ายทอด เป็นบทบาทที่ช่วย การวางแผนการถ่ายทอดความรู้สู่เกษตรกร 4) บทบาทนักปฏิบัติ เป็นบทบาทที่ลงมือปฏิบัติการส่งเสริมการเกษตรให้กับ เกษตรกร 5) บทบาทนักจัดการองค์กร เป็นบทบาทด้านการจัดสรรทรัพยากรและบุคลากรให้เหมาะสมต่อการปฏิบัติงานใน การส่งเสริมการเกษตร 6) บทบาทนักประสานงาน เป็นการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อเสริมสร้างความรู้ทางวิชาการ แก่เกษตรกร 7) บทบาทนักประชาสัมพันธ์ เป็นบทบาทการเผยแพร่ข่าวสารการส่งเสริมการเกษตรให้เกิดกระบวนการยอมรับแก่ เกษตรกร และ 8) บทบาทนักวิจัยและพัฒนา เป็นบทบาทความร่วมมือระหว่างนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรกับเกษตรกรใน การศึกษาเพื่อไขปัญหา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเกษตรกร (จินดา ขลิบทอง และณัฐฐา พลเสน, 2560) บทบาทหลักของ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร คือ การกระตุ้นให้เกษตรกรตื่นตัว มีความต้องการเปลี่ยนแปลง ไปในทางที่ดี (อรรถวิทย์ ชื่นจิตต์, 2558) รวมทั้งให้คำแนะนำและคำปรึกษาในการพัฒนาทางการเกษตร (กฤตวรรณ คำสม, 2554) มีการวางแผนการส่งเสริม ถ่ายทอดความรู้ การประเมินความรู้ (พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์และสุพหล เศรษฐบุตร, 2553) การจัดสรรทรัพยากรและบุคลากร ส่งเสริมให้เหมาะสมกับลักษณะงาน (เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ, 2556) ซึ่งบางกรณีนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรจำเป็นต้อง ร่วมกันทำงานกับชุมชน อีกทั้งยังมีการประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อร่วมกันหาแนวทางพัฒนาชุมชน และดำเนินการ เผยแพร่ข่าวสารและความรู้ที่ศึกษาวิจัยได้ สู่เกษตรกรจนกระทั่งเกษตรกรเกิดการยอมรับและนำไปปฏิบัติตาม

จากปัจจัยด้านบทบาทของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรที่มีหลายบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมการเกษตร ดังนั้นการ วิจัยด้านบทบาทของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร จึงมีความสำคัญต่อการศึกษาว่าปัจจัยด้านบทบาทการส่งเสริมการเกษตร ใดที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนให้เพิ่มขึ้น ด้วยการศึกษาสภาพทั่วไป บทบาทการส่งเสริมการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน และปัญหาในการปฏิบัติงานตาม บทบาทการส่งเสริมการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ทั้งนี้เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางการพัฒนานักวิชาการส่งเสริม การเกษตรตามบทบาทการส่งเสริมต่อไป

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

วัตถุประสงค์

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรตามบทบาทการส่งเสริมเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปและสภาพการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. เพื่อศึกษาความสำคัญและการปฏิบัติงานตามบทบาทการส่งเสริมการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทการส่งเสริมการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริม

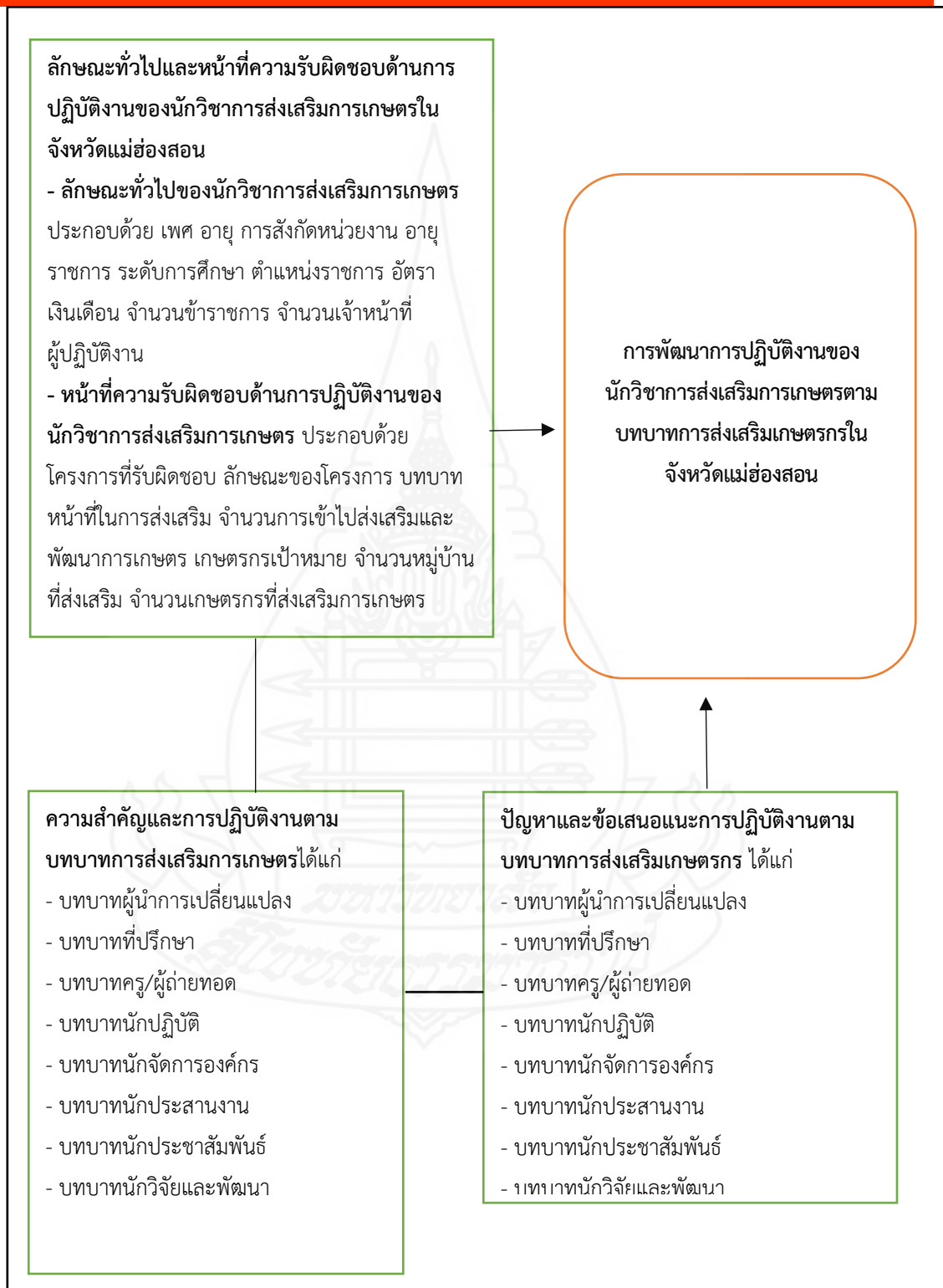
การเกษตร

4. เพื่อวิเคราะห์แนวทางการพัฒนานักวิชาการส่งเสริมการเกษตรตามบทบาทการส่งเสริม

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมากำหนดประเด็นในการศึกษาได้จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) สภาพทั่วไปของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน และ 2) ความสำคัญและการปฏิบัติงานตามบทบาทการส่งเสริมการเกษตรและ 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะการปฏิบัติงานตามบทบาทการส่งเสริมเกษตรกร โดยแสดงในรอบแนวคิดการวิจัยได้ ดังภาพที่ 1.1

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรตามบทบาทการส่งเสริมเกษตรกร ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ ด้วยการสำรวจสภาพทั่วไปของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ความสำคัญและการปฏิบัติงานตามบทบาทการส่งเสริมการเกษตร และปัญหาและข้อเสนอแนะการปฏิบัติงานตามบทบาทการส่งเสริมการเกษตร โดยการทำแบบสอบถาม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยเชิงสำรวจ กับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สำรวจความสำคัญของการปฏิบัติงานตามบทบาทการส่งเสริมการเกษตรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทการส่งเสริมการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 จากนั้นนำมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางการส่งเสริมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เจ้าหน้าที่ กรมส่งเสริมการเกษตร ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 130 ราย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เลือกเฉพาะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่ดำรงตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ทั้งหมดจำนวน 62 ราย ประกอบด้วยนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สังกัดสำนักงานเกษตรจังหวัดแม่ฮ่องสอน สังกัดสำนักงานเกษตรอำเภอ และสังกัดศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดแม่ฮ่องสอน (เกษตรที่สูง) (ระบบสารสนเทศทางด้านบริหารจัดการองค์กร กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564) การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยโดยใช้แบบสอบถามคำถามที่มีลักษณะคำถามทั้งแบบปลายปิด และแบบปลายเปิด

การวิเคราะห์สภาพทั่วไปของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน อธิบายโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ซึ่งใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสถิติ วิเคราะห์และแปลผลการวิจัย งานวิจัยเริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึง เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2564 รวมระยะเวลา 10 เดือน

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องการพัฒนาการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรตามบทบาทการส่งเสริมเกษตรกร ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีผลการวิจัยดังนี้

1. ลักษณะทั่วไปและสภาพการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการศึกษาพบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรร้อยละ 53.2 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 38.21 ปี ส่วนใหญ่ ร้อยละ 51.6 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 41.9 สังกัดสำนักงานเกษตรจังหวัด ร้อยละ 46.8 ดำรงตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ปฏิบัติการ และมีอายุราชการในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนเฉลี่ย 6.0 ปี มีจำนวนโครงการที่รับผิดชอบเฉลี่ย 3.34 โครงการ ร้อยละ 18.0 รับผิดชอบงานโครงการพระราชดำริ ร้อยละ 19.4 มีบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานในด้านผู้ถ่ายทอดความรู้กับเกษตรกร ร้อยละ 50.0 เข้าไปส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรให้กับเกษตรกรในพื้นที่เฉลี่ยระหว่าง 6-10 ครั้ง/เดือน ร้อยละ 21.8 มีเกษตรกรเป้าหมายที่ดำเนินการส่งเสริมเป็นเกษตรกรทั่วไป (ที่ไม่ใช่ชาติพันธุ์) มีจำนวนหมู่บ้านที่รับผิดชอบในการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร เฉลี่ย 14.65 หมู่บ้าน และมีจำนวนเกษตรกรที่เข้าส่งเสริมการเกษตร เฉลี่ย 55.85 ราย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

2. ความสำคัญและการปฏิบัติงานตามบทบาทการส่งเสริมการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญและการปฏิบัติงานตามบทบาทการส่งเสริมการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร มีผลการศึกษา ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปการวิเคราะห์ระดับความสำคัญและการปฏิบัติงานตามบทบาทการส่งเสริมการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

n = 62

บทบาทการส่งเสริมการเกษตร	ความสำคัญ			การปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.ผู้นำการเปลี่ยนแปลง	4.21	0.482	มากที่สุด	4.06	0.650	มาก
2.ที่ปรึกษา	4.01	0.673	มาก	4.19	0.613	มาก
3.ครู/ผู้ถ่ายทอด	4.18	0.390	มาก	4.09	0.464	มาก
4.นักปฏิบัติ	4.13	0.611	มาก	3.90	0.735	มาก
5.นักจัดการองค์กร	4.16	0.536	มาก	3.92	0.756	มาก
6.นักประสานงาน	4.18	0.634	มาก	4.06	0.674	มาก
7.นักประชาสัมพันธ์	4.25	0.532	มากที่สุด	4.25	0.514	มากที่สุด
8.นักวิจัยและพัฒนา	4.19	0.545	มาก	4.03	0.697	มาก
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	4.16	0.381	มาก	4.06	0.487	มาก

จากตารางที่ 1 สรุปการวิเคราะห์ระดับความสำคัญของบทบาทการส่งเสริมการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.381) และการปฏิบัติงานตามบทบาทการส่งเสริมการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.487) เมื่อพิจารณาตามบทบาท พบว่า บทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีระดับความสำคัญ ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.482) และมีระดับการปฏิบัติงาน ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.487) บทบาทที่ปรึกษา มีระดับความสำคัญ ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.673) และมีระดับการปฏิบัติงาน ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.613) บทบาทครู/ผู้ถ่ายทอด มีระดับความสำคัญ ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.390) และมีระดับการปฏิบัติงาน ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.464) บทบาทนักปฏิบัติ มีระดับความสำคัญ ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.611) และมีระดับการปฏิบัติงาน ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.735) บทบาทนักจัดการองค์กร มีระดับความสำคัญ ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.536) และมีระดับการปฏิบัติงาน ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.756) บทบาทนักประสานงาน มีระดับความสำคัญ ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.631) และมีระดับการปฏิบัติงาน ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.674) บทบาทนักประชาสัมพันธ์ มีระดับความสำคัญ ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.532) และมีระดับการปฏิบัติงาน ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.514) บทบาทนักวิจัยและพัฒนา มีระดับความสำคัญ ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.545) และมีระดับการปฏิบัติงาน ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.487)

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ความสำคัญของบทบาทการส่งเสริมการเกษตรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรโดยใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุ ด้วยการเลือกตัวแปรอิสระเข้าสมการถดถอยทั้งหมด เพื่อหาความสัมพันธ์

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามและนำไปสร้างสมการถดถอยพหุเชิงเส้นที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สามารถแสดงผลได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุทดสอบความสัมพันธ์ของบทบาทการส่งเสริมการเกษตรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

n=62

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์		Sig.
	ถดถอย B	t	
X ₁ บทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลง	-0.052	-0.419	0.677
X ₂ บทบาทที่ปรึกษา	0.041	0.504	0.616
X ₃ บทบาทครู/ผู้ถ่ายทอด	0.482	2.619	0.011*
X ₄ บทบาทนักปฏิบัติ	0.081	0.776	0.441
X ₅ บทบาทนักจัดการองค์กร	0.103	0.906	0.369
X ₆ บทบาทนักประสานงาน	0.144	1.858	0.069
X ₇ บทบาทนักประชาสัมพันธ์	0.326	2.153	0.036*
X ₈ บทบาทนักวิจัยและพัฒนา	-0.185	-1.190	0.239
ค่าคงที่	0.122	0.225	0.823
R = 0.752 R ² = 0.565 Adjusted R ² = 0.499 SEE = 0.34477			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุทดสอบความสัมพันธ์ ความสำคัญของบทบาทการส่งเสริมการเกษตรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยผลการวิเคราะห์ บทบาทการส่งเสริมการเกษตรทั้ง 8 บทบาท ประกอบด้วย X₁ บทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลง X₂ บทบาทที่ปรึกษา X₃ บทบาทครู/ผู้ถ่ายทอดความรู้ X₄ บทบาทนักปฏิบัติ X₅ บทบาทนักจัดการองค์กร X₆ บทบาทผู้ประสานงาน X₇ บทบาทนักประชาสัมพันธ์ และ X₈ บทบาทนักวิจัยและพัฒนา พบว่า มี 2 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ บทบาทครู/ผู้ถ่ายทอดและบทบาทนักประชาสัมพันธ์ โดยมีผลในเชิงบวก คือ เมื่อมีการเห็นความสำคัญของบทบาทการส่งเสริมการเกษตรมากขึ้น จะมีการปฏิบัติตามบทบาทการส่งเสริมการเกษตรจะมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น โดยมีสมการความสัมพันธ์ ดังนี้

$$Y = 0.122 - 0.052 X_1 + 0.041 X_2 + 0.482 X_3 + 0.081 X_4 + 0.103 X_5 + 0.144 X_6 + 0.326 X_7 - 0.185 X_8$$

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่าบทบาทการส่งเสริมการเกษตรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน มี 2 บทบาท คือ บทบาทครู/ผู้ถ่ายทอด และบทบาทนักประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้หากส่งเสริมให้นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรได้ปฏิบัติตามบทบาททั้ง 2 บทบาท เพิ่มขึ้นแล้วจะส่งผลให้การปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดแม่ฮ่องสอนเพิ่มขึ้นร้อยละ 56.50

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทการส่งเสริมเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทการส่งเสริมการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร โดยมีผลการศึกษาดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของระดับปัญหาในการพัฒนานักวิชาการส่งเสริมการเกษตรตามบทบาทการส่งเสริมการเกษตร

n=62

ปัญหาในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ ของนักส่งเสริมการเกษตร	ค่าเฉลี่ย	(S.D.)	แปลผล
1) ผู้นำการเปลี่ยนแปลง	3.43	0.968	มาก
2) ที่ปรึกษา	2.91	1.095	ปานกลาง
3) ครู/ผู้ถ่ายทอด	2.97	1.114	ปานกลาง
4) นักปฏิบัติ	3.05	1.175	ปานกลาง
5) นักจัดการองค์กร	3.02	1.184	ปานกลาง
6) นักประสานงาน	2.96	1.161	ปานกลาง
7) นักประชาสัมพันธ์	3.09	1.068	ปานกลาง
8) นักวิจัยและพัฒนา	3.09	1.068	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.07	1.104	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของระดับปัญหาในการพัฒนานักวิชาการส่งเสริมการเกษตรตามบทบาทการส่งเสริมการเกษตร พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.07$, S.D. = 1.104) โดยที่มีระดับปัญหามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.43$, S.D. = 0.968) มีระดับปัญหามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ปรึกษา ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.91$, S.D. = 1.095) มีระดับปัญหามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครู/ผู้ถ่ายทอด ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.97$, S.D. = 1.114) มีระดับปัญหามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นักปฏิบัติ ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.05$, S.D. = 1.175) มีระดับปัญหามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นักจัดการองค์กร ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.02$, S.D. = 1.184) มีระดับปัญหามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นักประสานงาน ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.96$, S.D. = 1.161) มีระดับปัญหามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นักประชาสัมพันธ์ ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.09$, S.D. = 1.068) และมีระดับปัญหามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นักวิจัยและพัฒนา ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.09$, S.D. = 1.104) เมื่อพิจารณาตามบทบาท พบว่าที่ บทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีระดับปัญหามากที่สุด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

รองลงมา คือ บทบาทนักประชาสัมพันธ์ นักวิจัย และพัฒนา บทบาทนักปฏิบัติ บทบาทนักจัดการองค์กร บทบาทครู/ผู้ถ่ายทอด บทบาทประสานงาน และบทบาทที่ปรึกษา ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามบทบาทการส่งเสริมเกษตรกร เมื่อพิจารณาประเด็นข้อเสนอแนะตามบทบาททั้ง 8 บทบาท พบว่า

- 1) บทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลง ควรมีการส่งเสริมทักษะความเป็นผู้นำและองค์ความรู้ต่างๆ ให้กับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ก่อนลงปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จริง เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ
- 2) บทบาทที่ปรึกษา ควรส่งเสริมทักษะด้านจิตวิทยา เพื่อเป็นที่ปรึกษาที่ดีให้กับเกษตรกร
- 3) บทบาทครู/ผู้ถ่ายทอด ควรมีการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะด้านการเกษตรให้กับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร มีความเชี่ยวชาญในด้านนั้นๆ และมีความทันสมัย เพื่อที่จะสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆ ให้เกิดประสิทธิผล
- 4) บทบาทนักปฏิบัติ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรควรมีส่วนร่วมกับเกษตรกรในการลงมือปฏิบัติงานต่างๆ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นของเกษตรกรที่มีต่อนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร
- 5) บทบาทนักจัดการองค์กร ควรส่งเสริมทักษะการเป็นนักบริหารจัดการ เพิ่มเติมให้กับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร เพื่อวางแผนการบริหารงาน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- 6) บทบาทนักประสานงาน ควรมีการแจ้งข้อมูลล่วงหน้า เนื่องจากเกษตรกรในพื้นที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความหลากหลาย และบางพื้นที่ไม่มีสัญญาณโทรศัพท์ ทำให้การติดต่อประสานงานนั้นมีความล่าช้า
- 7) บทบาทนักประชาสัมพันธ์ ควรมีการพัฒนาเทคนิคและวิธีการใหม่ๆ ที่ทันสมัย ทั้งนี้ข้อมูลที่มีการเผยแพร่ต้องเป็นประโยชน์แก่เกษตรกร มีความถูกต้องและรวดเร็ว
- 8) บทบาทนักวิจัยและพัฒนา ควรมีการส่งเสริมการทำงานร่วมกับชุมชน โดยการวิเคราะห์ปัญหา และแนวทางดำเนินงาน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาองค์ความรู้ที่มีในท้องถิ่น

4. การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนานักวิชาการส่งเสริมการเกษตรตามบทบาทการส่งเสริม

ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนานักวิชาการส่งเสริมการเกษตรตามบทบาทการส่งเสริม แยกประเด็นตามบทบาทการส่งเสริม ได้ 8 ประเด็น โดยมีผลการศึกษาดังรายละเอียด

- 1) บทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมและพัฒนาการสร้างแรงบันดาลใจ และการกระตุ้นทางปัญญาให้กับบุคคลเป้าหมาย
- 2) บทบาทที่ปรึกษา ส่งเสริมและพัฒนาทักษะการสื่อสารที่ดี
- 3) บทบาทครู/ผู้ถ่ายทอด ส่งเสริมพัฒนาทักษะการวางแผนการถ่ายทอด ตลอดจนการดำเนินการถ่ายทอด
- 4) บทบาทนักปฏิบัติ ส่งเสริมพัฒนาทักษะกระบวนการเรียนรู้ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ
- 5) บทบาทนักจัดการองค์กร ส่งเสริมและพัฒนาารวมกลุ่มของเกษตรกร และเรียนรู้การทำงานเป็นทีม
- 6) บทบาทนักประสานงาน ส่งเสริมและพัฒนาทักษะการสื่อ และทักษะการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น
- 7) บทบาทนักประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมและพัฒนาทักษะการเผยแพร่ข่าวสารความรู้ การสร้างแรงจูงใจ และการส่งเสริมเทคนิควิธีการใหม่ๆ ที่ทันสมัย
- 8) บทบาทนักวิจัยและพัฒนา ส่งเสริมและพัฒนาการร่วมมือกับเกษตรกรในการวิเคราะห์ปัญหา แนวทางแก้ไข และนำผลไปพัฒนาสู่เกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรตามบทบาทการส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ ด้วยการสำรวจสภาพทั่วไปของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน และสำรวจ ความสำคัญของบทบาทการส่งเสริมการเกษตรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร โดยทำแบบสอบถาม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยเชิงสำรวจ กับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน การศึกษาพบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ส่วน ใหญ่ ร้อยละ 53.2 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 38.21 ปี ซึ่งแสดงว่านักวิชาการส่งเสริมการเกษตรยังอยู่ในวัยกลางคน เป็นวัยที่มี ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และพร้อมปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรตามบทบาทของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร นอกจากนี้ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 51.6 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 41.9 สังกัดสำนักงานเกษตรจังหวัด ร้อย ละ 46.8 ดำรงตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการและมีอายุราชการในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนเฉลี่ย 6 ปี ซึ่งสอดคล้องกับ ญัตติฯ พลเสน (2561) ศึกษาวิจัยเรื่อง โมเดลการพัฒนาคนส่งเสริมการเกษตรตามบทบาทในการส่งเสริมและ พัฒนาศักยภาพชุมชน พบว่า นักส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 44 ปี ระดับการศึกษาจบปริญญาตรี และนพลพรรณ บุญฤทธิ์ (2558) ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วน จังหวัดชลบุรี พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31-40 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบัน ประชากรเพศหญิงมีจำนวนมากกว่าเพศชาย

การศึกษาความสำคัญและการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรตามบทบาทการส่งเสริมการเกษตร พบว่า การวิเคราะห์ระดับความสำคัญของบทบาทการส่งเสริมการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.381) และการปฏิบัติงานตามบทบาทการส่งเสริมการเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.487) และบทบาทการส่งเสริมการเกษตรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน มี 2 บทบาท คือ 1) บทบาทครู/ผู้ถ่ายทอด เมื่อนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรได้พัฒนาบทบาทด้านการ เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ เพิ่มขึ้นแล้วจะทำให้การปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เพิ่มขึ้นตาม ไปด้วย จากการศึกษาพบว่าสอดคล้องกับ จินดา ขลิบทอง และณัฏฐา พลเสน (2560) และ พงษ์ศักดิ์ อังสิทธิ์ และสุพล เศรษฐบุตร (2553) กล่าวว่า บทบาทของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรด้านผู้ถ่ายทอดความรู้ ควรพัฒนาผู้ถ่ายทอดให้เป็นผู้ที่ต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในด้านนั้นๆ อย่างดี เพื่อที่จะสามารถถ่ายทอดให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล และ 2) บทบาทนัก ประชาสัมพันธ์ เมื่อนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรได้พัฒนาบทบาทด้านการเป็นนักประชาสัมพันธ์ เพิ่มขึ้นแล้วจะทำให้การ ปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เพิ่มขึ้นตามไปด้วย จากการศึกษาพบว่าสอดคล้องกับ จินดา ขลิบทอง และณัฏฐา พลเสน (2560) และ สุกัญญา อธิปอนันต์ และ สำราญ สารบรรณ (2553) กล่าวว่า บทบาทของ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรด้านการเป็นนักประชาสัมพันธ์ ควรพัฒนาการเรียนรู้การใช้สื่อและช่องทางต่างๆ ในการประชาสัมพันธ์เพื่อ สร้างการรับรู้เข้าใจที่ถูกต้อง ชัดเจน ทั้งนี้หากส่งเสริมให้นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรได้ปฏิบัติตามบทบาททั้ง 2 บทบาท เพิ่มขึ้นแล้วจะส่งผลให้การปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดแม่ฮ่องสอนเพิ่มขึ้นร้อยละ 56.50 ทั้งนี้ เนื่องจากบทบาทของนักส่งเสริมการเกษตร คือ การนำองค์ความรู้ หรืองานวิชาการ เผยแพร่สู่เกษตรกรเพื่อนำไปใช้ให้เกิด ประโยชน์ต่อไป

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

การศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทการส่งเสริมเกษตรกร พบว่า ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.07$, S.D. = 1.104) และเมื่อพิจารณาตามบทบาท พบว่า บทบาทที่มีปัญหาในการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรมากที่สุด คือ บทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีระดับปัญหาในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของนักส่งเสริมการเกษตร ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.43$, S.D. = 0.968) ซึ่งสอดคล้องกับวุฒิพล สกลเกียรติ (2558) พบว่า บทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลง คือ การสร้างความเข้าใจร่วม ค่านิยม บรรทัดฐานความสามัคคีในหมู่คณะ ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานระหว่าง 1-2 ปี จึงไม่มีความคุ้นชินกับพื้นที่ ประกอบกับความหลากหลายของเกษตรกร และวัฒนธรรม ส่งผลกระทบต่อการสร้างการยอมรับและความไว้วางใจจากชุมชนและเกษตรกร และสอดคล้องกับอาทิตย์ ศิริสิงห์ (2552) ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่านักวิชาการส่งเสริมการเกษตรที่มีอายุราชการต่างกันมีผลต่อความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร โดยนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรที่มีอายุราชการมากจะมีระดับความพึงพอใจของเกษตรกรมากกว่านักวิชาการส่งเสริมการเกษตรที่มีอายุราชการน้อยกว่า ทั้งนี้อาจเนื่องจากยังขาดประสบการณ์ในการลงพื้นที่ และขาดทักษะการเข้าสังคม

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาความคิดเห็นของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน จึงขอเสนอแนะข้อเสนอแนะ เพื่อใช้ในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังต่อไปนี้

1) การพัฒนาทรัพยากรบุคคล ร่วมกับหน่วยงานภาคต่างๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนานักวิชาการส่งเสริมการเกษตรรูปแบบใหม่ๆ จากการจัดทำหลักสูตรการอบรมหรือการวิจัยเพื่อการพัฒนาที่หลากหลายมากขึ้น

2) การกระจายภาระงานให้เหมาะสม เพื่อป้องกันการรับภาระงานที่มากเกินไป
ซึ่งอาจส่งผลให้การปฏิบัติงานตามบทบาทการส่งเสริมเกษตรกรลดลง

จากการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาความคิดเห็นของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน จึงขอเสนอแนะ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการทำวิจัยครั้งต่อไปให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ดังต่อไปนี้

1) ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่นๆ เพิ่มเติมว่ามีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดแม่ฮ่องสอนหรือไม่

2) ควรศึกษาวิจัยเปรียบเทียบสภาพการทำงาน ปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรแต่ละสังกัดในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานต่อไป

เอกสารอ้างอิง

จินดา ขลิบทอง และณัฐรา พลเสน (2560). *นักส่งเสริมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม และพัฒนาการเกษตร*. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาหลักการการส่งเสริมและพัฒนาการ เกษตร. หน่วยที่ 7. หน้า 20. นนทบุรี: สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

-
- ณัฏฐา พลเสน (2561). โมเดลการพัฒนานักส่งเสริมการเกษตรตามบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นลพรรณ บุญฤทธิ์. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสาธารณะ วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2556). กลุ่มและเครือข่ายในงานส่งเสริมการเกษตร. ใน เอกสารการสอน ชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา. หน่วยที่ 11. หน้า 11-44. นนทบุรี: สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์และสุรพล เศรษฐบุตร. (2553). แนวคิดและหลักการส่งเสริมการเกษตร. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับงานส่งเสริมการเกษตร หน่วยที่ 4 หน้า 4-26. นนทบุรี: สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วุฒิพล สกลเกียรติ. (2558). นักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในบทบาทที่ปรึกษาองค์การ. วารสารวิชาการการตลาดและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 2(2), 12-24.
- อาทิตย์ ศิริสิงห์. (2552). ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ในจังหวัดร้อยเอ็ด. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, ร้อยเอ็ด.